

МЕТОД ПОШУКУ ПАРИТЕТНОСТІ ПРИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОМУ ПАРТНЕРСТВІ

**Горошкова Л.А.,
Волков В.П.,
Карбівничий І.О.**

В роботі проведений аналіз позитивного досвіду використання державно-приватного партнерства в житлово-комунальному господарстві, доведена доцільність його впровадження в управління ЖКГ. Показано, що основними формами співробітництва є: приватизація; договір на виконання робіт; контракти на управління підприємством (довірче управління); оренда; концесія.

На основі аналізу міжнародного позитивного досвіду використання державно-приватного партнерства в житлово-комунальному господарстві, доведена доцільність його впровадження в управління ЖКГ в умовах децентралізації влади.

В роботі проведено порівняльний аналіз світового досвіду щодо основних моделей функціонування ЖКГ та використання у цій сфері ДПП.

В роботі проведено порівняльний аналіз основних моделей функціонування ЖКГ, зокрема: англійської, американської, французької та німецької. Доведено, що більш привабливою для України є німецька модель. Вона передбачає створення у сфері ЖКГ підприємства акціонерної форми власності, але за умови, що контрольний пакет акцій буде належати муніципалітету. Але з урахуванням недостатньої розвиненості вітчизняного фондового ринку та інвестиційної привабливості ЖКГ, запропоновано використати французький досвід ефективного управління. Доведено доцільність використання договорів концесії в процесі узгодження інтересів держави, приватного бізнесу та споживачів ЖК послуг.

За допомогою баєсової гри доведено, що ДПП буде ефективним тільки в разі досягнення домовленостей між державою і приватним бізнесом та споживачем житлово-комунальних послуг.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, житлово-комунальне господарство, нерухомість, концесія

МЕТОД ПОИСКА ПАРИТЕТНОСТИ СТОРОН ПРИ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОМ ПАРТНЕРСТВЕ

**Горошкова Л.А.,
Волков В.П.,
Карбівничий І.А.**

В работе проведен анализ позитивного опыта использования государственно-частного партнерства в жилищно-коммунальном хозяйстве, доказанная целесообразность его внедрения в управление ЖКХ. Показано, что основными формами сотрудничества являются: приватизация; договор на выполнение работ; контракты на управление предприятием (доверительное управление); аренда; концессия.

На основе анализа международного положительного опыта использования государственно-частного партнерства в жилищно-коммунальном хозяйстве, доказана целесообразность его внедрения в управление ЖКГ в условиях децентрализации власти.

В работе проведен сравнительный анализ мирового опыта относительно основных моделей функционирования ЖКХ и использования в этой сфере ДПП. В работе проведен сравнительный анализ основных моделей функционирования ЖКГ, в частности: английской, американской, французской и немецкой. Доказано, что более привлекательной для Украины есть немецкая модель. Она предусматривает создание в ЖКХ предприятия акционерной формы собственности, но при условии, которое контрольный пакет акций будет принадлежать муниципалитету. Но с учетом недостаточного уровня развития отечественного фондового рынка и инвестиционной привлекательности ЖКГ, предложено использовать французский опыт эффективного управления. Доказана целесообразность использования договоров концессии в процессе согласования интересов государства, частного бизнеса и потребителей ЖК услуг.

С помощью байесовской игры доказано, что ППП будет эффективным только в случае достижения договоренностей между государством, частным бизнесом и потребителем жилищно-коммунальных услуг.

Ключевые слова: децентрализация, местные финансы, местное самоуправление, административно-территориальное устройство.

METHOD OF SEARCHING OF PARTIES PARITY AT PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

**Horoshkova (Goroshkova) L. A.,
Volkov V. P.,
Karbivnychiy I. A.**

In-process the conducted analysis of positive experience of the use of state-private partnership in housing and communal services, well-proven expediency of his introduction in a management of HCS. It is shown that the basic forms of collaboration it is been: privatizing; agreement on implementation of works; contracts on a management by an enterprise (confidence management); lease; concession.

Based on the analysis of positive world practice of public-private partnership in housing and utilities sector application, the feasibility of its implementation in the management of housing and utilities sector amid decentralization was proved.

The comparative analysis of world experience of relatively basic models of functioning of HCS and use is in-process conducted in the field of this PPP. In work the comparative analysis of the basic models of functioning housing and municipal services, in particular is carried out: English, American, French and German. It is proved, that more attractive for Ukraine is German model. It provides creation in housing and municipal services of the enterprise of a joint-stock pattern of ownership, but under condition of, which the control package of the actions (shares) will be belongs to municipality. But in view of a insufficient level of development of the domestic share market and investment appeal housing and municipal services, it offers to use French experience of effective management. Expediency of the use of agreements of concession is well-proven in the process of concordance of interests of the state, private business and consumers of LCD of services. It is well-proven by means of the Bayes game, that PPP will be effective only in case of achievement of agreements between the state, private business and consumer of housing and communal services.

Keywords: public-private partnership, housing and utilities sector, property, concession

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Взаємодія бізнесу і публічної влади є невід'ємною умовою функціонування сучасного суспільства. Характер цих відносин найбільш яскраво проявляється в інституті публічно-приватного партнерства (public-private partnership). Публічно-приватне партнерство є механізмом, що може активізувати соціально-економічні процеси у більшості галузей національного господарства. Не виключенням є житлово-комунальне господарство – соціально важлива галузь, що тривалий час знаходиться у кризовому стані.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема державно-приватного партнерства в Україні займаються такі вчені, як Геєць В. М., Гриценко А. А., Данилишин Б. М., Запатріна І. В., Косарев А. Й., Самаєва Ю., Федулова Л. І., та ін. Методологічні основи формування розвитку державно-приватного партнерства досліджують такі закордонні вчені, як А. Акінтої, Дж. Аллан, Д. Грімсі, О. Харт, Х. Хем та інші вчені [1-17].

Виокремлення невирішених проблем, яким присвячена стаття. На сьогодні актуальною залишається проблема ефективного управління нерухомістю, оскільки володіння комерційною нерухомістю відкриває можливості отримання не тільки основного, але й додаткового доходу. Але ці можливості більшість власників та користувачів використовують неефективно. Це у повній мірі стосується використання нерухомості у сфері житлово-комунального господарства (ЖКГ). Зазначені особливості зумовлюють доцільність пошуку шляхів та можливостей ефективного управління та використання майна у житлово-комунальному господарстві на засадах державно-приватного партнерства.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є дослідження можливостей використання державно-приватного партнерства в процесу побудови ефективної моделі управління нерухомістю житлово-комунального господарства з використанням світового досвіду з урахуванням вітчизняної специфіки галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для успішного соціально-економічного розвитку України необхідною умовою є забезпечення балансу інтересів державної влади і бізнесу. Саме на таких засадах будується державно-приватне партнерство (ДПП). З урахуванням соціальної значимості житлово-комунального господарства (ЖКГ), ДДП в цій галузі, на нашу думку, буде ефективним тільки за умови досягнення паритету інтересів не тільки державної влади і бізнесу, але й споживачів. Саме така співпраця спроможна в перспективі забезпечити максимальний ефект з елементами синерії.

У вітчизняній науковій літературі вживають одночасно два поняття – державно-приватне партнерство та публічно-приватне партнерство. Більш традиційним перекладом поняття Public Private Partnership (PPP) у вітчизняній літературі є «державно-приватне партнерство» (ДПП), термін «публічно-приватне партнерство» (ППП) використовується значно рідше. Це, на нашу думку, можливо пояснити тим, що відповідний термін використовується у Законі України «Про державно-публічне партнерство»; по-друге, пропозиції партнерства, як правило ініціюються органами державної влади або місцевого самоврядування, тобто у партнерстві домінуюча роль належить державним інституціям.

На нашу думку перспективним напрямом розширення можливостей застосування ППП є розвиток житлово-комунального господарства (ЖКГ). В сучасних умовах реформування адміністративно-територіального устрою, об'єднанні територіальні громади повинні утримувати житлово-комунальне господарство, що знаходиться на їх території і забезпечувати мешканців громади необхідними послугами. Утримання житлово-комунальної інфраструктури ОТГ здійснюється за фінансовою участю громади та певною дотаційністю від держави. В той же час, ЖКГ не повинне бути цілком дотаційним, надання послуг має приносити економічну вигоду житлово-комунальному підприємству і громаді, в той же час – бути за ціною доступною для споживачів.

Передача повноважень щодо утримання ЖКГ на базовий рівень місцевого самоврядування розширює його можливості щодо укладення договорів ДПП. На рівні ОТГ можливо використовувати перш за все традиційні підходи до державно-приватного партнерства, а саме розглядати його як спосіб фінансування і розвитку інфраструктурних проектів у сфері ЖКГ. ДПП можливо реалізувати шляхом об'єднання ресурсів держави і приватного партнера. Важливим є те, що об'єкти ДПП залишаються у власності ОТГ.

З ефективністю системи ДПП в Україні, на нашу думку пов'язане ще одне питання – тарифна політика природної монополії, якою є ЖКГ. Однією з умов щодо ефективності реалізації проектів ДПП у сфері ЖКГ є їх довготривалий характер. Вважається, що середній термін окупності інвестиційних проектів у цій сфері складає

5 – 10 років. Від рівня тарифів (цін) залежить прибуток, що може бути отриманий в процесі реалізації проектів і, як наслідок термін окупності. Тому, на нашу думку, фактором ризику є тарифна політика у ЖКГ. Зменшити ризик інвестора можливо за рахунок стабільної політики ціноутворення впродовж періоду реалізації проекту. Часті зміни тарифів можливо вважати дестабілізуючим фактором, що підвищує рівень невизначеності і ризику щодо очікуваних термінів окупності проектів.

Ще одним напрямом використання ДПП є застосування договірних відносин у сфері управління наданням послуг. Корисним з цього приводу є аналіз досвіду інших країн. Різні країни успішно використовують ДПП у комунальному господарстві. Так Австрія, Бельгія, Канада, Франція, Німеччина, Ірландія, Голландія, Португалія, Іспанія, Великобританія, США, Чилі, Аргентина і Болівія використовують ДПП у секторі водопостачання та водовідведення. У сфері утилізації та переробки відходів ДПП використовують Бельгія, Канада, Італія і Великобританія. Німеччина використовує ДПП у теплопостачанні. З метою підвищення енергоефективності будівель, особливо у бюджетній сфері, широке розповсюдження отримало створення енергосервісних компаній та укладання перформенс-контрактів (США, Німеччина, Данія, Голландія, Киргизія та ін.).

У Німеччині у 1990 році після об'єднання почалось реформування ЖКГ. Основною метою реформ було створення конкуренції у ЖКГ. Для вдосконалення ціноутворення Німеччина перейшла від надання соціальної допомоги населенню через комунальні підприємства до адресних субсидій. Субсидії дозволили забезпечити можливість диференціації тарифів для бідних і багатих. Звільнені кошти шляхом грантів і кредитів під низькі відсотки були інвестовані у модернізацію мереж та обладнання. Кредити надавались Федеральним Урядом Німеччини, муніципальними утвореннями, постачальниками енергоресурсів, ЄС. Крім того одночасно відбулось зростання вартості послуг, переходу до їх оплати у відповідності до фактичного споживання, що призвело до економії ресурсів.

У процесі реформування ЖКГ Німеччини практично вся галузь перейшла у приватну власність (у т.ч. і земля). Постачальників послуг обирали на конкурсній основі, що стимулювало підвищення якості послуг. Крім того в умовах конкуренції, комунальні компанії були змушені не тільки поставляти ресурси і отримувати оплату за це, виникла необхідність у наданні додаткових послуг. Утворились холдингові структури, що поряд з основними видами діяльності почали надавати послуги прибирання прибудинкових територій, вивіз сміття, обслуговування внутрішньобудинкової інфраструктури, телекомунікацій і т.ін.

Так, наприклад, управління водопостачанням у Німеччині здійснюють акціонерні товариства, створені муніципалітетами. Основні комунікації, при цьому, входять у статутний фонд підприємства, але 100% або контрольний пакет акцій його належить муніципалітету.

У Німеччині був приватизований муніципальний та державний житловий фонд, колишні житлові «агентства» були перетворені у міські житлові підприємства, житлові кооперативи перетворились у організації співвласників житла, що стали правоспроможними та самостійними у прийнятті рішень. Такі організації контролювали кількість і якість наданих послуг, представляли інтереси власників квартир у різних інстанціях.

У Німеччині приділялась увага підвищенню ефективності комунальних підприємств. Спеціально створені державні банки сприяли розвитку ЖКГ, вони надавали пільгові кредити під конкретні адресні програми, спрямовані на підвищення ефективності діяльності комунального господарства (КГ).

Основною структурою в управлінні ЖКГ Німеччини є фірма з управління житлом. Найпоширенішою організаційно-правовою формою є товариства з обмеженою відповідальністю, а також акціонерні товариства.

Аналіз позитивного закордонного досвіду розв'язання проблем енергоефективності свідчить про можливість економії паливно-енергетичних ресурсів за рахунок впровадження енергозощаджуючих технологій, матеріалів та організаційних заходів. Досвід запровадження в Німеччині заходів енергозощадження підтверджує, що на шляху подолання адміністративно-господарсько-фінансових перешкод важливе значення має поєднання таких компонентів, як управління інформацією, законодавчі вимоги, податки та активна позиція територіальної громади, фінансова підтримка. Залучення інвестиційних ресурсів приватного бізнесу на засадах ДПП – найбільш оптимальний шлях підвищення енергоефективності вітчизняного ЖКГ.

У Великобританії комунальну інфраструктуру спочатку об'єднали у регіональні державні компанії, потім вони були приватизовані. Перед приватизацією держава списала усі борги комунальних підприємств, взяла на себе витрати на модернізацію та паспортизацію майна. На сьогодні у Великобританії комунальну інфраструктуру повністю передано у приватну власність. Так, усе інфраструктурне забезпечення водопостачання у країні на сьогодні здійснюють сім компаній. Але зберігається регулювання з боку держави діяльності локальних монополій.

У Великобританії зведений до мінімуму обсяг адміністративних важелів управління житловим фондом, перевага віддана ринковим принципам. Уряд Великобританії відмовився від надання муніципалітетам дотацій на утримання житлового фонду. Вивільнені таким чином кошти були надані у вигляді грантів домовласникам на викуп житлового фонду у муніципалітету. Останній був зацікавлений у продажі частини житлового фонду, щоб отримати кошти використати на утримання житла, що залишилось у муніципальній власності. Так виникли соціальні домовласники, як конкуренти муніципалітетів. Муніципалітети стали ініціювати створення організацій мешканців, які хотіли прийняти в управління житловий фонд.

На відміну від Великобританії, у Франції комунальні служби є переважно муніципальними. Але управління інфраструктурою, що є комунальною власністю, може здійснювати управляюча організація, що виграла конкурс. У Франції одночасно існують національні газові мережі й державна енергетика та приватні компанії, що діють на основі концесії. Із муніципалітетами усі фірми уклали контракти і договори на електро-, газо-, водопостачання і водовідведення, збирання і переробку сміття та промислових відходів. Контракти є

різні: на експлуатацію, на ремонт, на будівництво нової інфраструктури. Перевагою концесії є те, що послуги природних монополій (водопостачання, водовідведення) при цьому не відчужуються у держави. Майно надається у тимчасове користування приватним фірмам, що сплачують власникові плату, приймають на себе комерційні ризики, що виникають в процесі експлуатації. При цьому у договорі концесії жорстко регламентується діяльність, у т.ч. умови надання послуг та рівень тарифів. Забезпечення якості реалізується також у договорі концесії, в разі порушення цих умов, можливе розірвання договору концесії. Концесійні договори можуть передбачати, що концесіонер будує об'єкт за свої кошти, впродовж терміну дії договору володіє об'єктом і експлуатує його, по закінченні терміну договору, він передає його у муніципальну власність.

Розвитку конкуренції у ЖКГ Франції сприяло також створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків. Щодо управління багатоквартирним житлом, то ці послуги здійснюють як муніципальні компанії, так і приватні.

Отже, найбільш корисним для України є досвід Франції.

30 жовтня 2010 р. набув чинності Закон України «Про державно-приватне партнерство», яким визначено організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів із приватними та основні принципи державно-приватного партнерства [18].

Згідно з Законом України «Про державно-приватне партнерство» (Ст. 1) (чинна редакція зі змінами, внесеними у 2015 році) державно-приватне партнерство визначається як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами (державні партнери) і юридичними або фізичними особами-підприємцями (приватні партнери), за винятком державних та комунальних підприємств, що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами.

Ст. 4 Закону основними сферами застосування ДПП в Україні визначає такі: пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування; виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу; машинобудування; збір, очищення та розподілення води; охорона здоров'я; туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт; забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних земель; поводження з відходами, крім збирання та перевезення; виробництво, розподілення та постачання електричної енергії; управління нерухомістю; надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом; виробництво та впровадження енергозберігаючих технологій, будівництво та капітальний ремонт житлових будинків, повністю чи частково зруйнованих внаслідок бойових дій на території проведення антитерористичної операції; надання освітніх послуг та послуг у сфері охорони здоров'я; управління пам'ятниками архітектури та культурної спадщини.

Основними формами здійснення ДПП є (Ст. 5 Закону):

а) Концесія – договір про передачу природних багатств, підприємств, інших об'єктів, що належать державі чи територіальним громадам, в тимчасову експлуатацію приватному партнеру.

б) Спільна діяльність. Згідно ст. 1130 Цивільного Кодексу України за договором про спільну діяльність сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить чинному законодавству.

в) Інші договори.

Побудуємо математичну модель пошуку паритету інтересів у процесі співробітництва між державою, територіальними громадами (державні партнери) і юридичними або фізичними особами-підприємцями у процесі надання житлово-комунальних послуг.

У загальному випадку неможливо передбачити яким чином розподіляться вигоди між сторонами угоди, учасники можуть не досягти взаємовигідної домовленості (з позиції виконання принципу Парето-покращення). Таким чином, доцільним буде оцінити умови досягнення домовленості між сторонами угоди та проаналізувати можливі варіанти її ефективного виконання. На нашу думку, для цього можливо використати теорію ігор, що аналізує прийняття рішень економічними суб'єктами (гравцями) в ситуаціях, коли на результат цих рішень здійснюють вплив дії, що виконуються іншими суб'єктами. Такі ситуації прийнято називати іграми.

Використаємо динамічну гру, у якій кожний гравець може зробити декілька ходів і хоча б один гравець коли робить хід, знає про хід, зроблений другим гравцем. Тобто він має факти, які повинен враховувати при виборі своїх дій. Це динамічна гра з повною інформацією.

Нехай на початковому етапі є дві сторони (гравці) (C1 та C2) і дві моделі (M1 та M2), які вони запропонували для впровадження. Модель M1 є базовою для гравця C1, модель M2 є базовою для гравця C2. Гравець C1 робить крок першим і обирає модель M1. В разі, якщо він обирається модель M2, то виграш гравця C1 складе -1 , а виграш гравця C2 складе 1 . Гравець C2 вважає, що за моделлю M1 є два варіанти розвитку подій: руйнування складної системи або її розвиток. В разі, якщо система буде зруйнована, виграш обох гравців складе по -100 , у протилежному випадку виграш гравця C1 складе 1 , а виграш C2 складе -1 .

Побудуємо дерево цієї гри (рис. 1):

Розв'язання гри можливо знайти за умови, що гравці раціональні. Використаємо метод зворотної індукції, коли гру «розмотують» з кінця. Розглянемо останні вершину гри, у якій один із гравців робить вибір. Необхідно спрогнозувати яке рішення прийме гравець C2 в разі реалізації моделі M1. У цьому випадку підсумки гри залежать саме від цього рішення, оскільки гравець свій вибір вже зробив. В разі, якщо гравець C2 раціональний, він прийме рішення щодо подальшого розвитку системи, оскільки -1 більше ніж -100 . Гравець C1 обере модель M1, оскільки віддає перевагу виграшу 1 ніж -1 .

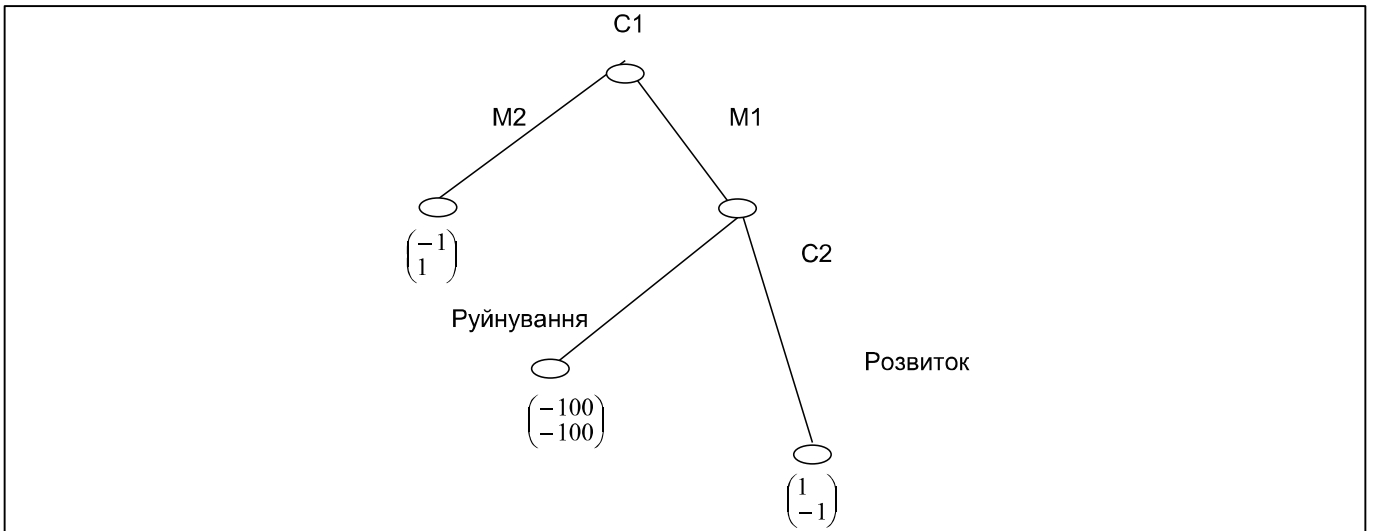

Рисунок 1. Дерево динамічної гри з повною інформацією

Таким чином підсумок гри буде таким: гравець С1 обере модель М1, а гравець С2 не здійснить наміри щодо руйнування системи.

У реальних ситуаціях не завжди є повна інформація, саме тому ускладнимо гру і введемо неповну інформацію. Будемо мати динамічну байєсову гру, дерево якої наведено на рисунку 2.

Першим кроком є тип рішення: з ймовірністю π воно може бути негативне, з ймовірністю $1 - \pi$ - позитивне. Гравець С1 у даному випадку не знає типу рішення гравця С2.

Використаємо зворотну індукцію. Спочатку розглянемо поведінку гравців С2 двох типів. Гравець С2 у випадку позитивного рішення не буде сприяти руйнуванню системи в разі моделі М1. Гравець С2 у випадку негативного рішення навпаки сприятиме руйнуванню системи, оскільки о більше ніж -1 .

За таких умов в разі раціонального гравця С1, отримаємо згорнуту гру (рис. 3). В разі, якщо гравець О1 обере модель М2, то він у будь-якому випадку отримає -1 . В разі, якщо він обере гру М1, то з ймовірністю π він отримає -100 , а з ймовірністю $1 - \pi$ отримає 1 , тобто його очікуваний вигреш складе $\pi \cdot (-100) + (1 - \pi) \cdot 1 = 1 - 101\pi$.

Гравець О1 повинен порівняти вигреш -1 з вигрешем $1 - 101\pi$ і обрати максимальний. Таким чином, вид рішення буде залежати від параметра π . Якщо ймовірність мати гравця О2 з негативним рішенням мала, тобто $\pi < 2/101$, тоді гравець О1 обере модель М1, якщо ця ймовірність велика, тобто $\pi > 2/101$, тоді віддасть перевагу моделі М2. При $\pi = 2/101$ гравець О1 не буде мати переваг щодо вибору моделі.

Зазначена процедура може бути використана у процесі пошуку партнерів при укладанні договорів та реалізації переваг та можливостей державно-приватного партнерства.

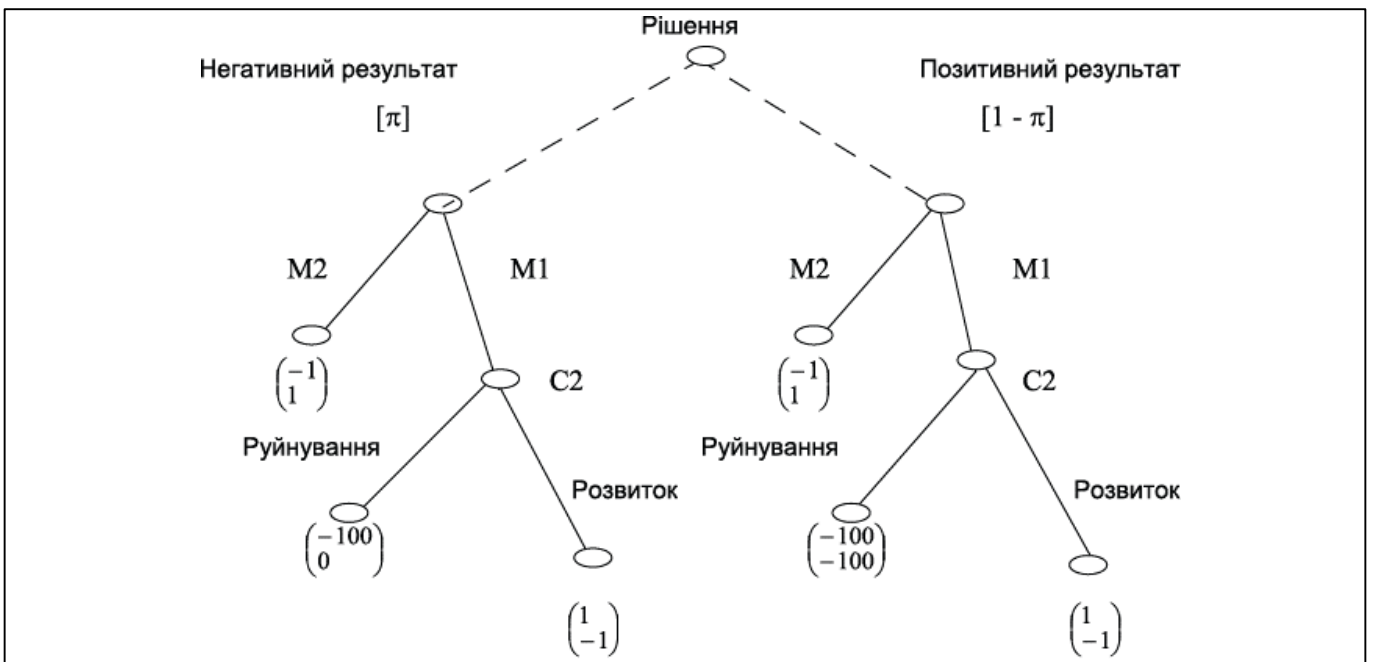

Рисунок 2. Динамічна байєсова гра

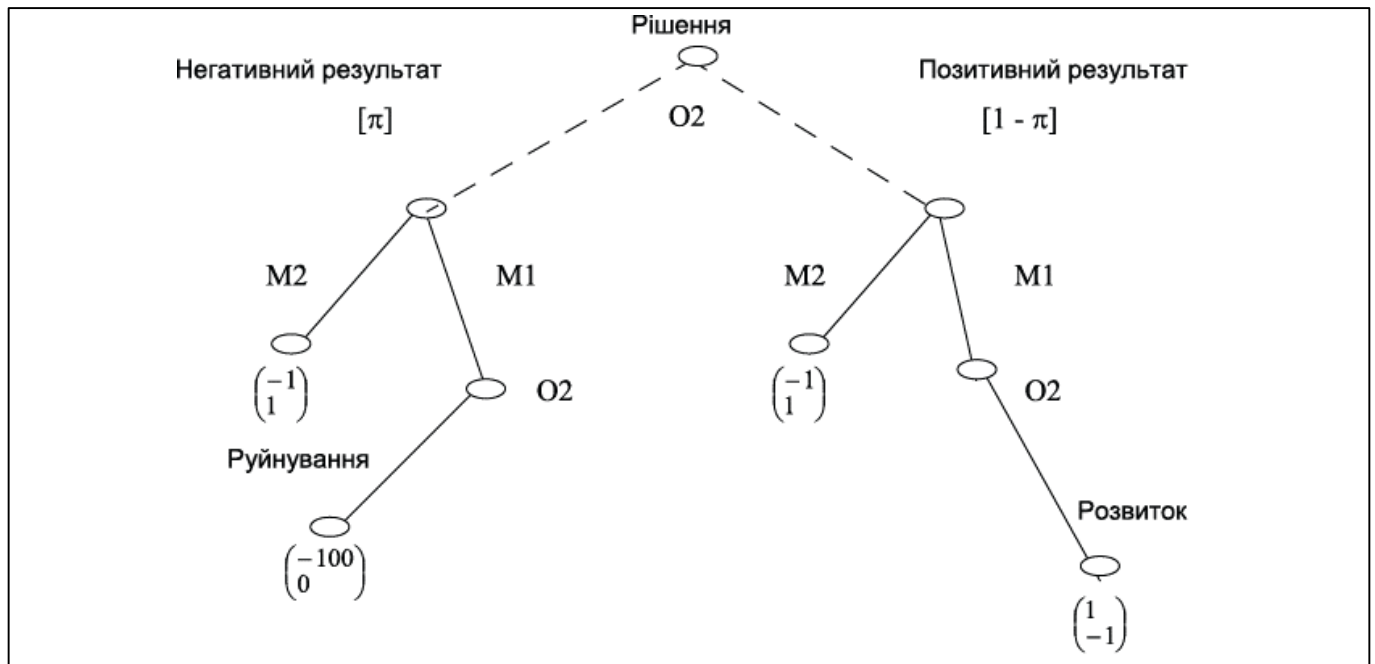

Рисунок 3. Динамічна байєсова гра з неповною інформацією

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На основі аналізу позитивного досвіду використання державно-приватного партнерства в житлово-комунальному господарстві, доведена доцільність його впровадження в управління ЖКГ. Показано, що одним з напрямів реалізації державно-приватного партнерства є управління багатоквартирними будинками та забезпечення їх мешканців якісними житлово-комунальними послугами. Основними формами такого управління є: приватизація; договір на виконання робіт; контракти на управління підприємством (довірче управління); оренда; концесія.

В роботі проведено порівняльний аналіз світового досвіду щодо основних моделей функціонування ЖКГ та використання у цій сфері ДПП. Запропоновано використати французький досвід ефективного управління. Доведено доцільність використання договорів концесії в процесі узгодження інтересів держави, приватного бізнесу та споживачів ЖК послуг.

За допомогою байєсової гри доведено, що ППП буде ефективним тільки в разі досягнення домовленостей між державою і приватним бізнесом та споживачем житлово-комунальних послуг.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б. М. Державно-приватне партнерство – стратегічна форма взаємодії влади і бізнесу. // Юридичні новини Online. URL: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2/>.
2. Запатріна І. В. Розвиток державної підтримки публічно-приватного партнерства в Україні. // Економіка і прогнозування. 2011. № 3. С. 9–24.
3. Косарев А. Й., Рибак О. М. Партнерство держави і приватного бізнесу в розвитку повітряного транспорту України. // Держава та регіони. Серія: економіка та підприємство. 2007. № 3. С. 118-125.
4. Самаєва Юлія Державно-приватне партнерство - не мета, а один із способів її досягнення. // Дзеркало тижня Україна. 2016. № 16. URL: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/derzhavno-privatne-partnerstvo-ne-meta-a-odin-iz-sposobiv-yiyi-dosyagnennya-.html>
5. Akintoye A., Beck M., Hardcastle C. *Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities*. Oxford, UK; Malden, MA : Blackwell Science, 2003.
6. Akitoby B., Hemming R., Schwartz G.. *Public Investment and Public-Private Partnerships*. // *International Monetary Fund Economic*. 2007. Issue 40.
7. Allan J. R. *Performance of PPPs and Traditional Procurement in Australia*. Melbourne : Allen Consulting, 2007.
8. Allan J. R. *Public-Private Partnerships: A Review of Literature and Practice*. // *Public Policy paper (Saskatchewan Institute of Public Policy)*. 1999. No. 4.
9. Delmon J. *Private Sector Investment in Infrastructure: Project Finance, PPP Projects and Risk*. The World Bank and Kluwer Law International. 2009. 640 p.
10. Grimsey D., Lewis M. K. *Public Private Partnerships: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance*. Cheltenham : Edward Elgar Publishing Ltd, 2004.
11. Grimsey D., Lewis M. K. *The Economics of Public Private Partnerships*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Ltd, 2005.
12. Hart O. *Incomplete Contracts and Public Ownership: Remarks and Application to Public-Private Partnerships*. // *The Economic Journal*. 2003. Vol. 113. № 486. Pp. 69–76.

13. Hart O., Shleifer A., Vishny R. *The Proper Scope of Government: Theory and Application to Prisons.* // *The Quarterly Journal of Economics.* 1997. Vol. 112. № 4. Pp. 1144–1148.
14. Ham H., Koppenjan J. van. *Building Public-Private Partnerships: Assessing and Managing Risks in Port Development.* // *Public Management Review.* 2001. Vol. 3. № 4. P. 604.
15. Hodge G., Greve C. & Boardman A. (eds.) *Reviewing Public-Private Partnerships. Some Thoughts on Evaluation. International Handbook on Public-Private Partnerships.* Cheltenham: Edward Elgar, 2010. Pp. 81–112.
16. Telliford G. T. *Public-private partnerships around the world.* N.Y. : Nova Science Publishers, 2011.
17. Закон України «Про державно-приватне партнерство» URL <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2404-17/ed20120803>

References

1. Danylyshyn B. M. (2016). *Derzhavno-pryvatne partnerstvo-stratehichna forma vzaiemodii vlady i biznesu.* [Public-private partnerships-strategic form of cooperation between government and business]. *Legal News Online - Yurydychni novyny Online*, URL: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2/> (Accessed 10 Mai 2016). [in Ukr.].
2. Zapatrina I. V. (2011). *Rozvytok derzhavnoi pidtrymky publichno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini* [Development of state support for public-private partnership in Ukraine]. *Ekonomika i prohnozuvannya - Economics and Forecasting*, 3. 9–24. [in Ukr.].
3. Kosarev A. J. & Rybak O. M. (2011). *Partnerstvo derzhavy i pryvatnoho biznesu v rozvytku povitrianoho transportu Ukrainy.* [The partnership of the state and private business development in Ukraine air transport]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: ekonomika ta pidpriemstvo - State and regions. Series: Economics and Enterprise*, 3. 118-125. [in Ukr.].
4. Samayeva Yu. (2016). *Derzhavno-pryvatne partnerstvo - ne meta, a odyn iz sposobiv yii dosiagnennia* [Public-private partnership - not a goal but a way to achieve] *Dzerkalo Tyzhnia Ukraina - Mirror of the week Ukraine*, 16, URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 18 May2016). [in Ukr.].
5. Akintoye A., Beck M. & Hardcastle C. (2003). *Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities.* Oxford, UK; Malden, MA : Blackwell Science. [in Eng.]
6. Akitobye B., Hemming R. & Schwartz G. (2007), *Public Investment and Public-Private Partnerships International Monetary Fund Economic*, 40. [in Eng.]
7. Allan J. R. (1999). *Public-Private Partnerships: A Review of Literature and Practice. Public Policy paper* (Saskatchewan Institute of Public Policy), 4. [in Eng.]
8. Allan J. R. (2007). *Performance of PPPs and Traditional Procurement in Australia, Melbourne :* Allen Consulting. [in Eng.]
9. Delmon J. (2009). *Private Sector Investment in Infrastructure: Project Finance, PPP Projects and Risk. The World Bank and Kluwer Law International.* [in Eng.]
10. Grimsey D., Lewis M.K. (2004). *Public Private Partnerships: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance, Cheltenham :* Edward Elgar Publishing Ltd. [in Eng.]
11. Grimsey D., Lewis M. K. (2005), *The Economics of Public Private Partnerships, Cheltenham: Edward Elgar Publishing Ltd.* [in Eng.]
12. Hart O. (2003), *Incomplete Contracts and Public Ownership: Remarks and Application to Public-Private Partnerships, The Economic Journal*, 113/486. 69–76. [in Eng.]
13. Hart O., Shleifer A. & Vishny R. (1997). *The Proper Scope of Government: Theory and Application to Prisons. The Quarterly Journal of Economics*, 112/4. 1144–1148. [in Eng.]
14. Ham H. & Koppenjan J. van. (2001). *Building Public-Private Partnerships: Assessing and Managing Risks in Port Development. Public Management Review*, 3/4. 604. [in Eng.]
15. Hodge G., Greve C. & Boardman A. (2010). *Reviewing Public-Private Partnerships. Some Thoughts on Evaluation. International Handbook on Public-Private Partnerships. Cheltenham: Edward Elgar*, 81–112. [in Eng.]
16. Telliford G. T. (2011). *Public-private partnerships around the world. N.Y. : Nova Science Publishers.* [in Eng.]
17. Закон України «Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo» [Law of Ukraine «On Public-Private Partnership»]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2404-17/ed20120803>

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Горошкова Лідія Анатоліївна, д.е.н., доцент, академік Академії економічних наук України, професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики Запорізького національного університету, e-mail: goroshkova69@gmail.com

Волков Володимир Петрович, д.т.н., професор, академік Академії економічних наук України, професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики Запорізького національного університету, e-mail: volkovvp49@gmail.com

Карбівничий Іван Олексійович, аспірант Запорізького національного університету, e-mail: ivan.karbinichi@gmail.com

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Горошкова Лидия Анатольевна, д.э.н., доцент, академик Академии экономических наук Украины, профессор кафедры предпринимательства, менеджмента организаций и логистики Запорожского национального университета,

e-mail: goroshkova69@gmail.com

Волков Владимир Петрович, д.т.н., професор, академик Академії економічних наук України, професор кафедри підприємництва, менеджмента організацій і логістики Запорозького національного університета,

e-mail: volkovvp49@gmail.com

Карбівничий Іван Алексеевич, аспірант Запорозького національного університета,

e-mail: ivan.karbinichi@gmail.com

INFORMATION ABOUT AUTHORS

Horoshkova Lidiia, D. Sc. in Economics, Professor of the Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics, Zaporizhzhya National University,

e-mail: goroshkova69@gmail.com

Volkov Vladimir, D. Sc. in Technical, Professor, Professor of the Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics, Zaporizhzhya National University,

e-mail: volkovvp49@gmail.com

Karbinychyi Ivan, Postgraduate, Zaporizhzhya National University,

e-mail: ivan.karbinichi@gmail.com

УДК 631.162:657

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-38-47-53>

ВПЛИВ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ

Ігнатенко М.М.

Сарапіна О.А.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти автоматизації обліку та фінансової звітності на безпеку підприємств.

Метою роботи є виявлення проблем і встановлення тенденцій здійснення бухгалтерського обліку та фінансової звітності на засадах автоматизації та обґрунтування вирішення проблем комп'ютеризації облікових процесів, забезпечення інформаційної безпеки підприємств та управління нею на перспективу.

Методологічною основою статті стали загальнонаукові методи пізнання, узагальнення, метод порівняльного аналізу та інші методи дослідження.

Результати роботи. Визначено роль впровадження автоматизації, програмного забезпечення й комп'ютеризації облікових процесів та фінансової звітності на безпеку вітчизняних підприємств та організацій. Надана змістовна характеристика конкурентних переваг та властивостей найбільш використовуваних програм. Одночасно виявлено ризики й загрози інформаційній безпеці підприємств, їх джерела та прояви. Обґрунтовано комплекс заходів збереження та зміцнення інформаційної безпеки. Розроблено план і заходи їх впровадження. Надані пропозиції щодо здійснення подальших досліджень з метою посилення безпеки підприємств і вдосконалення управління нею.

Галузь застосування результатів полягає в тому, що викладені пропозиції з питань автоматизації обліку та фінансової звітності можуть бути використані керівниками та фахівцями підприємств з метою підвищення безпеки.

Висновки. Впровадження автоматизованих систем і програм здійснення бухгалтерського обліку й формування обліково-фінансової звітності є вагомим чинником підвищення ефективності функціонування вітчизняних підприємств. При цьому підвищується безпека функціонування підприємств на основі більшої точності й неупередженості використовуваної інформації, значного скорочення їх витрат на обліково-аналітичні процеси. Проте через специфіку автоматизації й комп'ютеризації (під'єднання до більш глобальних мереж, використання типових програм та показників обліку тощо) збільшується відкритість інформаційних систем, зростають загрози комерційній таємниці та ризики конкурентоспроможної діяльності загалом. Це актуалізує значимість забезпечення та подальшого удосконалення інформаційної безпеки підприємств і організацій на перспективу.

Ключові слова: підприємства, безпека, комп'ютерні мережі, автоматизація, бухгалтерський облік, фінансова звітність, програмні продукти.

ВЛИЯНИЕ АВТОМАТИЗАЦИИ УЧЕТА И ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ НА БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ

Ігнатенко М.М.

Сарапіна О.А.

Предметом исследования выступают теоретические, методические и практические аспекты автоматизации учета и финансовой отчетности на безопасность предприятий.